

HLUCHÁŇ HÔRNY/TETROV HLUCHÁŇ - KLENOT SLOVENSKEJ PRÍRODY

METODICKÉ USMERNENIE PRE PROGRAM LESNEJ PEDAGOGIKY:

HLUCHÁŇ HÔRNY/TETROV HLUCHÁŇ - KLENOT SLOVENSKEJ PRÍRODY

Lesná pedagogika ako súčasť environmentálnej výchovy môže svojimi aktivitami prispieť k poznaniu a ochrane významného živočíšneho druhu – hlucháňa hôrneho. Národné lesnícke centrum – Centrum transferu poznatkov a lesnej pedagogiky ako koordinátor lesnej pedagogiky na Slovensku pripravilo pre lesných pedagógov metodické usmernenie, z ktorého môžu čerpať pri realizovaní lesných vychádzok alebo programov lesnej pedagogiky zameraných na hlucháňa hôrneho.

Metodické usmernenie je pripravené pre cieľové skupiny detí MŠ, žiakov I., II. stupňa ZŠ. Jednotlivé aktivity je možné realizovať v interiéri aj v exteriéri, metódy a hry je potrebné prispôsobiť jednotlivým cieľovým skupinám. Pomôcky sú uvedené za každou aktivitou. V prípade použitia pracovných listov je potrebné, aby každé dieťa malo svoj pracovný list. Nie všetky aktivity uvedené pre danú cieľovú skupinu je možné realizovať počas jedného stretnutia, je možné si z nich vybrať podľa času, ktorý je k dispozícii na program lesnej pedagogiky.

Lesným pedagógom sa pred samotnou realizáciou programov odporúča pozrieť si prezentáciu o hlucháňovi hôrnom (elektronická príloha metodiky), aby si ozrejmili vedomosti a doplnili informácie o tejto téme.

Výchovno- vzdelávacie ciele programu lesnej pedagogiky:

Kognitívny cieľ:

 poznať ohrozený druh živočicha viazaného na lesný ekosystém a poznať jeho ekológiu a etológiu,

Sociálno-afektívny cieľ:

 vyhodnotiť pozitívne dopady lesníckeho a polovníckeho manažmentu na záchranu ohrozeného druhu,

Psychomotorický cieľ:

 spoznať zaujímavý spôsob života a správanie sa hlucháňa prostredníctvom zážitkových hier.

Špecifické ciele LH:

- poukázať na ohrozený druh živočicha, spoznať jeho správanie a požiadavky na biotop,
- zvýšiť povedomie o možnostiach podpory ohrozeného druhu cez aktívne opatrenia v lesníctve, polovníctve a ochrane prírody.

Materiál vznikol vďaka podpore spoločnosti IBO, s.r.o. na rozvoj a propagáciu lesnej pedagogiky prostredníctvom produktov značky TETRAO.

PROGRAM LESNEJ PEDAGOGIKY PRE DETI MATERSKEJ ŠKOLY

1. **Kto som?** – predstavenie hlucháňa hôrneho cez príbeh.

Lesný pedagóg predstaví živočícha prostredníctvom čítaného textu. Pre názornú ukážku použije obrázok hlucháňa alebo preparát hlucháňa hôrneho, či pierka*. Počas čítania môže využívať prvky tvorivej dramatiky (napríklad ukazuje ako hlucháň nepočuje alebo ukáže predmety, ktoré pripomínajú časti tela hlucháňa – vejár ako chvost, ružu ako červenú škvru, svoju bradu ako bradu hlucháňa a pod.)

*Ahoj! Volám sa Hlucháň hôrny. Možno ťa na prvé počutie zaujalo, prečo mi dali „meno“ hlucháň, skús uhádnuť! (priestor na odpovede detí) No je to preto, lebo niekedy na istý čas nepočujem, neskôr ti to vysvetlím. Žijem vysoko a hlboko v lese, kam v minulosti človek radšej ani nechodil. Svojím zaválym telom, čiernym sfarbením, a **vejárovitým chvostom** som výnimcočným živočíchom našich lesov. Moju krásu dotvára hustá **brada** pod zobákom, oboče ako **ruža** sfarbené a biele pierka na oboch krídlach, ktoré sa nazývajú **zrkadlá**. Kedže žijem v horách, kde v zime napadne veľa snehu, na mojich nohách mám špeciálne **kostrnky**, ktoré mi slúžia ako snežnice na brodenie sa snehom.*

*Moju rodinu tvoria hlucháne, kohúty - samce, sliepočky, hluchánice - samičky a kuriatka. Moja partnerka sliepočka sa sfarbením líši. Aby uchránila naše kuriatka, jej perie je sfarbené do hneda, ľahšie tak **splynie** s prostredím, čo sa nazýva aj **maskovanie**. Naše kuriatka sú veľmi citlivé na zimu. Preto musí sliepočka nájsť vhodné miesto na znášku. Najlepšie chránené pred vetrom a snehom, napríklad pod vývratom, kedže hniezdime len na zemi.*

Môj jedálny lístok pozostáva zo samých lesných dobrôt. Rád si pochutnám na lesných plodoch – čučoriedkach a brusničach, chrobákoch aj ich larvách a vajíčkach. No nepohrdnem ani mladými zelenými výhonkami smrekov.

*Svoju popularitu som si získal ako vychýrený spevák. Môj spev – **tokanie** si každoročne chodia vypočuť polovníci, fotografi i turisti, ale hlavne partnerka sliepočka, ktorej je určené. Moja hluchánia pieseň – tokanie má 4 časti: klepkanie, trilkovanie, **výlusky** a brúsenie. Práve záver môjho spevu je tak intenzívny, že príroda sama chráni môj sluch pred ohluchnutím. Vtedy nepočujem a je možné sa ku mne priblížiť. Tak a teraz vám zaspievam (zvuková ukážka).*

Vďôsledku zmien, ktoré sa dejú v prírode, v počasí alebo sú zapríčinené dravými zvieratami, či zmenšovaním môjho životného priestoru predátormi, ktoré ma lovia, dokonca aj človekom, je ma v prírode menej a menej. Je pre mňa dôležité, aby som mal v lese vhodné a pokojné prostredie na svoj život, preto som ohrozený.

Pomôcky: zvuková ukážka tokania, obrázok/preparát hlucháňa, vejár, ruža a pod.

2. **Hlucháň hôrny** (pracovný list 1)

Vyfarbi hlucháňa a ukáž, kde má ružu, zrkadlo, bradu, vejár, kostrnky

Deti dofarbujú pravú polovicu tela hlucháňa, pomenúvajú časti tela, ktoré boli spomenuté aj v čítanom texte.

* Preparát aj pierka musia byť oficiálne zaevdované na OÚ, keďže pochádzajú z chráneného živočícha.

PROGRAM LESNEJ PEDAGOGIKY PRE DETI MATERSKEJ ŠKOLY

3. Otestuj svoj postreh! (pracovný list 2)

Deti pastelkou zakrúžkujú tieň, ktorý patrí hlucháňovi.

Deti určia, ktorá sliepka patrí k hlucháňovi.

Deti rátajú a poznávajú vajíčka sliepky hlucháňa.

4. Labyrint (pracovný list 3)

Deti pomocou pastelky nájdú cestu pre hlucháňa na **hradovací strom**, ktorý mu slúži ako bezpečné miesto.

5. Hlucháň hôrny má rád lesné plody (pracovný list 4)

Deti riešia úlohy zamerané na potravu hlucháňa. Farbičkou určia, ktorá potrava je alebo nie je pre hlucháňa vhodná, vyfarbujú a rátajú lesné plody, poznávajú farby.

6. Pohybová hra: LISTOVÁ SKRÝVAČKA

Ciel aktivity: vysvetliť zaujímavý spôsob správania sa kuriatok hlucháňa pri ohrození života.

Pomôcky: les (prírodný materiál – listy), napodobnenie hlasu sliepky hlucháňa.

Priebeh: Na úvod hry lesný pedagóg predstaví zloženie rodiny hlucháňa hôrneho – hlucháň: kohút – sliepka – kuriatko. Porozpráva o zaujímavom ochrannom správaní sa kurčiat, ktoré si v nepriaznivých podmienkach horského terénu pri ohrození života dokážu vytvoriť ochranný kryt z listov. Dané správanie si prostredníctvom zážitkovej hry vyskúšajú aj samotné deti. Lesný pedagóg určí 1 predátora (môže ho označiť špeciálnou maskou z papiera, alebo kožou líšky a pod.). Ďalej určí hluchániu mamu – sliepočku, ktorá sa stará o svoje kuriatka. V skupine môže byť aj 2 a viac predátorov a hluchánich sliepok. Ostatní účastníci sú kuriatka.

Ak sa hra realizuje v lese (exteriéri), vhodné je nájsť miesto s listami na zemi. Ak sa hra odohráva v interiéri, lesný pedagóg rozmiestni nazbierané listy po zemi v triede. Kuriatka sa pomaly pohybujú po vyhranenej ploche v prírodnom prostredí a nasledujú svoju mamu. Predátor sa potichu snaží dostať k rodinke. Ak ho sliepka uvidí vydá výrazný zvuk: „kvooook“, ktorý je pokynom kuriatkam nájsť si list, ľahnuť si na chrbát a s listom v rukách sa pod ním „ukryť“. Predátor môže kuriatka, pokial list nemajú, „uloviť“. Hra sa môže niekolkokrát opakovať. Na záver sa lesný pedagóg v rámci spätnej väzby opýta detí, aké to bolo vziať sa do role hluchánich kuriatok, sliepky či predátora.

7. Spätná väzba – lesný pedagóg dá deťom **hádanku** a pýta sa na poznávacie znaky hlucháňa, zloženie rodiny hlucháňa, potravu hlucháňa, čo je hradovací strom a dôvod ochrany apod.

Hádanka:

Krásavec Tetrao

Na krídlach má zrkadielka,
pyšne kráča jak modelka.
Krásou zdobí horské lesy,
čierny vejár vzadu nosí.

Oboče má sfarbené,

ako ruže červené.

Snehom behá zľahka bosý,
kostrnky na nohách nosí.

Čo je to? (Hlucháň hôrny)

PROGRAM LESNEJ PEDAGOGIKY

PRE ŽIAKOV I.–4. ROČNÍKA ZÁKLADNÝCH ŠKÔL

1. Zoznamovacia aktivita 1 (pre mladších žiakov): **Kto som?** – predstavenie hlucháňa hôrneho cez príbeh

Lesný pedagóg predstaví živočicha prostredníctvom čítaného textu. Pre názornú ukážku použije obrázok hlucháňa alebo preparát hlucháňa hôrneho, či pierka. Počas čítania môže využívať prvky tvorivej dramatiky (napríklad ukazuje ako hlucháň nepočuje alebo ukáže predmety, ktoré pripomínajú časti tela hlucháňa – vejár ako chvost, ružu ako červenú škvru, svoju bradu ako bradu hlucháňa a pod.)

Ahoj! Volám sa Hlucháň hôrny, odborne, čo znie trošku aj exoticky, je to *Tetrao urogalus*. Možno tă na prvé počutie zaujalo, prečo mi dali „meno“ hlucháň, skús uhádnuť! (priestor na odpovede detí) No je to preto, lebo v jednej z fáz svojho zvukového prejavu, ktorá sa nazýva „tokanie“, na istý čas **nepočujem**, neskôr ti to vysvetlím. Žijem v horskom prostredí, vysoko a hlboko lese, kam v minulosti človek radšej ani nechodil. Svojím zavalitým telom, čiernym sfarbením a **vejárovitým chvostom** som výnimočným živočíchom našich lesov. Moju krásu dotvára hustá **brada** pod zobákom, oboče ako **ruža** sfarbené a biele pierka na oboch krídlach, ktoré sa nazývajú **zrkadielka**. Kedže žijem v horách, kde v zime napadne veľa snehu, na mojich nohách mám špeciálne **kostrnky**, ktoré mi slúžia ako snežnice na brodenie sa snehom.

Moju rodinu tvoria hlucháne – kohúty, samičky – sliepky, ktoré sa volajú aj hluchánice a kuriatka. Moja partnerka sliepočka sa sfarbením líši. Aby uchránila naše potomstvo, jej perie je sfarbené do hneda, ľahšie tak **splynie** s prostredím, čo sa nazýva aj maskovanie. Naše kuriatka sú veľmi citlivé na zimu. Preto musí hluchánica nájsť vhodné miesto na znášku. Najlepšie chránené pred vetrom a snehom, napríklad pod vývratom stromu.

Môj jedálny lístok pozostáva z lesných plodov – čučoriedok a brusníc, chrobákov aj ich lariev a vajíčok. V zime nepohrdnem ani výhonkami smrekov alebo bukov lete. Svoju popularitu som si získal, ako vychýrený spevák. Môj spev – **tokanie** si každoročne chodia vypočuť poľovníci, fotografi i turisti, ale hlavne partnerka sliepočka, ktorej je určené. Moja hluchánia pieseň – tokanie má 4 časti: klepkanie, trilkovanie, **výlusky** a brúsenie. Práve záver môjho spevu je tak intenzívny, že príroda sama chráni môj sluch pred ohluchnutím. Vtedy nepočujem a je možné sa ku mne priblížiť. Tak a teraz vám zaspievam (zvuková ukážka).

V dôsledku zmien, ktoré sa dejú v prírode, v počasí alebo sú zapríčinené dravými zvieratami, predátormi, ktoré ma lovia, aj človekom, je ma v prírode menej a menej. Je pre mňa dôležité, aby som mal v lese vhodné a pokojné prostredie na svoj život, preto som ohrozený.

Pomôcky: zvuková ukážka tokania, obrázok/preparát hlucháňa, vejár, ruža a pod.

2. Zoznamovacia aktivita 2: (pre starších žiakov) „**Kto žije a čo rastie v horskom prostredí?**“

Skupina stojí v kruhu. Prvý sa predstaví lesný pedagóg a v skratke opíše horské prostredie: napr. kde sa horské prostredie nachádza, aké dreviny tam rastú, že je tam chladnejšie počasie. Následne sa účastníci v skupine predstavia. Prvý sa predstaví lesný pedagóg: Ahoj moje meno je Miro a v horskom prostredí rastie drevina JEDĽA. V predstavovaní pokračujú ďalší účastníci. Alternatíva: Predstavovanie sa môže spojiť so sieťovou hrou (klbko špagátu a vytváranie siete), čím sa vytvorí horský lesný ekosystém, v ktorom sú jednotlivé vymenované zložky navzájom prepojené. Ak jedna zo zložiek by z ekosystému vypadla, ekosystém sa naruší. Pomôcky: klbko špagátu.

PROGRAM LESNEJ PEDAGOGIKY PRE ŽIAKOV I.–4. ROČNÍKA ZÁKLADNÝCH ŠKÔL

3. *Hlucháň hôrny Tetrao urogalus* (pracovný list 5)

Vyfarbi hlucháňa a dopíš pomenovanie jednotlivých častí jeho tela

Žiaci dofarbujú pravú polovicu tela hlucháňa, doplnia pomenovanie jednotlivých častí tela, ktoré boli spomenuté aj v čítanom teste.

4. *Splývanie s prostredím* (pracovný list 6)

Žiaci rozprávajú, aké farby má perie hlucháňa, čo je v prírode biele, modré, červené, čierne, hnedé.

Žiaci hľadajú na obrázku/fotografii sliepočku, hluchánicu.

5. *Poskladaj hlucháňa* (pracovný list 7)

Žiaci vystrihujú a lepia chýbajúce časti hlucháňa do príslušnej fotografie.

6. *Hlucháň a jeho „domov“* (pracovný list 8)

Žiaci pomenúvajú časti prírody a miesta pobytu hlucháňa.

7. *Vyrieš tajničku* (pracovný list 9)

Žiaci riešia tajničku.

8. Pohybová hra: *LISTOVÁ SKRÝVAČKA*

Ciel aktivity: vysvetliť zaujímavý spôsob správania sa kuriatok hlucháňa pri ohrození života.

Pomôcky: les (prírodný materiál – listy), napodobnenie hlasu sliepky hlucháňa.

Priebeh: Na úvod hry lesný pedagóg predstaví zloženie rodiny hlucháňa hôrneho – hlucháň: kohút – sliepka – kuriatko. Porozpráva o zaujímavom ochrannom správaní sa kurčiat, ktoré si v nepriaznivých podmienkach horského terénu, pri ohrození života dokážu vytvoriť ochranný kryt z listov. Dané správanie si prostredníctvom zážitkovej hry vyskúšajú aj samotné deti. Lesný pedagóg určí 1 predátora (môže ho označiť špeciálnou maskou z papiera, alebo kožou líšky a pod.). Ďalej určí hluchániu mamu – sliepočku, ktorá sa stará o svoje kuriatka. V skupine môže byť aj 2 a viac predátorov a hluchánich sliepok. Ostatní účastníci sú kuriatka.

Ak sa hra realizuje v lese (exteriéri), vhodné je nájsť miesto s listami na zemi. Ak sa hra odohráva v interiéri, lesný pedagóg rozmiestní nazbierané listy po zemi v triede. Kuriatka sa pomaly pohybujú po vyhranej ploche v prírodnom prostredí a nasledujú svoju mamu. Predátor sa potichu snaží dostať k rodinke. Ak ho sliepka uvidí vydá výrazný zvuk: „kvoooooooooo“, ktorý je pokynom kuriatkam nájsť si list, ľahnuť si na chrbát a s listom v rukách sa pod ním „ukryť“. Predátor môže kuriatka, pokiaľ list nemajú, „uloviť“. Hra sa môže niekolkokrát opakovať. Na záver sa lesný pedagóg v rámci spätej väzby opýta detí, aké to bolo vziať sa do role hluchánich kuriatok, sliepky či predátora.

PROGRAM LESNEJ PEDAGOGIKY PRE ŽIAKOV I.–4. ROČNÍKA ZÁKLADNÝCH ŠKÔL

9. Pohybová hra: **HLUCHÝ AKO HLUCHÁŇ**

Cieľ aktivity: vedieť vysvetliť dôvod nepočutia hlucháňa pri tokaní a naučiť sa jeho správanie počas tokania

Cieľová skupina: deti vo veku 6-11 rokov.

Pomôcky: les, zvuková nahrávka tokania, ruža (z papiera) – znak na čelo, hlucháne (chrániče uší), pierko.

Priebeh: Na úvod hry oboznámi lesný pedagóg deti so zvukom tokania hlucháňa (formou nahrávky v mobile alebo osobným vydávaním zvukového prejavu). Lesný pedagóg určí jedno dieťa, ktoré bude predstavovať hlucháňa pri tokaní. Dieťa dostane na čelo ružu a na uši si nasadí hlucháne, ktoré zabránia počutiu akýchkoľvek zvukov. Do ruky dostane pierko, ktoré bude slúžiť v ďalšom priebehu hry. Ostatné deti sa postavia do polkruhu okolo „hlucháňa“, ktorý k nim stojí chrbotom. Na povel lesného pedagóga si dieťa – hlucháň nasadí hlucháne a začne vydávať tokavý zvuk. Počas tokania sa ostatní účastníci hry môžu po malých krôčikoch dĺžky ich stopy približovať k „hlucháňovi“ a šeptom hovoriť „hluchý ako hlucháň“. Ked' dieťa – hlucháň prestane tokať a zároveň si zloží hlucháne, musia sa ostatní zostať v pokoji a v tichu. Ak dieťa – hlucháň v tomto momente zistí, že sa niekto ešte hýbe alebo hovorí, ukáže na neho pierkom a dané dieťa vypadáva z hry. Hra pokračuje obdobne ďalej, až kým sa jedno z detí nepriblíži k hlucháňovi a dotkne sa ho. Potom sa ono stáva hlucháňom a hra sa opakuje.

Hru je možné hrať v exteriéri i interieri.

Odborná informácia

HLUCHÁNE sú pomôckou lesných robotníkov pri spilovaní stromov. Chránia uši robotníkov pred nadmerným hlukom.

10. Spätná väzba

Žiaci si prečítajú báseň o hlucháňovi s názvom **Pieseň lásky** (pracovný list 10)

Po prečítaní ju žiaci prerozprávajú vlastnými slovami.

V texte môžu pracovať s úlohami zameranými na gramatiku – nájsť podstatné slová, vyznačiť fázy tokania, určiť členov rodiny hlucháňa, vybrať určité slová a nájsť k nim synonymum. Spočítať, kolkokrát sa v teste básne objavilo slovo hlucháň.

PROGRAM LESNEJ PEDAGOGIKY PRE ŽIAKOV 5.-9. ROČNÍKA ZÁKLADNÝCH ŠKÔL

1. Zoznamovacia aktivita: „*Kto žije a čo rastie v horskom prostredí?*“

Skupina stojí v kruhu. Prvý sa predstaví lesný pedagóg a v skratke opíše horské prostredie: Napr. kde sa horské prostredie nachádza, aké dreviny tam rastú, že je tam chladnejšie počasie. Následne sa účastníci v skupine predstavia. Prvý sa predstaví lesný pedagóg: *Ahoj moje meno je Miro a v horskom prostredí rastie drevina JEDĽA.* V predstavovaní pokračujú ďalší účastníci. Alternatíva: Predstavovanie sa môže spojiť so sieťovou hrou (klbko špagátu a vytváranie siete), čím sa vytvorí horský lesný ekosystém, v ktorom sú jednotlivé vymenované zložky navzájom prepojené. Ak by jedna zo zložiek z ekosystému vypadla, ekosystém sa naruší.

Pomôcky: klbko špagátu

2. Hlucháň hôrny – klenot slovenskej prírody

Predstavenie hlucháňa hôrneho cez prezentáciu – elektronická príloha ako ppt prezentácia.

3. Výroky: Čo je pravda a čo nepravda?

Lesný pedagóg postupne prečíta jednotlivé výroky, žiaci odpovedajú. Ak je výrok nepravdivý, uvedú aj správne znenie výroku.

Tetrao urogallus je latinský názov – hlucháňa hôrneho.

Hlucháň hôrny žije v dubových a bukových lesoch.

Zvukový prejav hlucháňa sa nazýva tokanie a má 3 fázy.

Sliepka hlucháňa sa volá hluchánica.

Hlucháň hôrny nie je chránený živočích.

Početnosť hlucháňa je v slovenských lesoch vysoká a preto ho možno celoročne loviť.

Pre zachovanie hlucháňa v našej prírode je potrebné špeciálne hospodárenie v lesoch.

4. Hlucháň a jeho „domov“ (pracovný list 11)

Žiaci dopĺňajú čísla na obrázku k názvom miest, ktoré reprezentujú domov hlucháňa.

5. Prešmyčky

CHÁCANIHLU
(hluchánica)

KATOSKONI
(tokanisko)

RTOVET
(tetrov)

LUVÝSK
(výlusk)

6. Vyrieš tajničku (pracovný list 9)

7. Pohybové hry: listová skrývačka, hluchý ako hlucháň (popísané pri mladších žiakoch)

PROGRAM LESNEJ PEDAGOGIKY PRE ŽIAKOV 5.-9. ROČNÍKA ZÁKLADNÝCH ŠKÔL

8. Spätná väzba

Žiaci si prečítajú báseň o hlucháňovi s názvom **Pieseň lásky** (pracovný list 12) a doplnia chýbajúce slová básne. V texte môžu pracovať s úlohami zameranými na tvorenie útvaru **cinquain** a iné gramatické úlohy.

Žiaci ju po doplnení prerozprávajú vlastnými slovami, potom sa pokúsia o umelecký prednes básne.

Prílohy metodiky:

Príloha č.1: Pracovné listy 1-12

Príloha č.2: Zvuková ukážka tokania

Príloha č.3: Elektronická prezentácia o hlucháňovi hôrnom.

Autori metodiky: Ing. Veronika Jaloviarová, Ing. Andrea Melcerová, Ing. Eva Vakulová

Autorka kresieb a básni: Ing. Eva Vakulová

Grafika: Ing. Marián Taraba

Odborná spolupráca: Ing. Jozef Bučko, PhD.

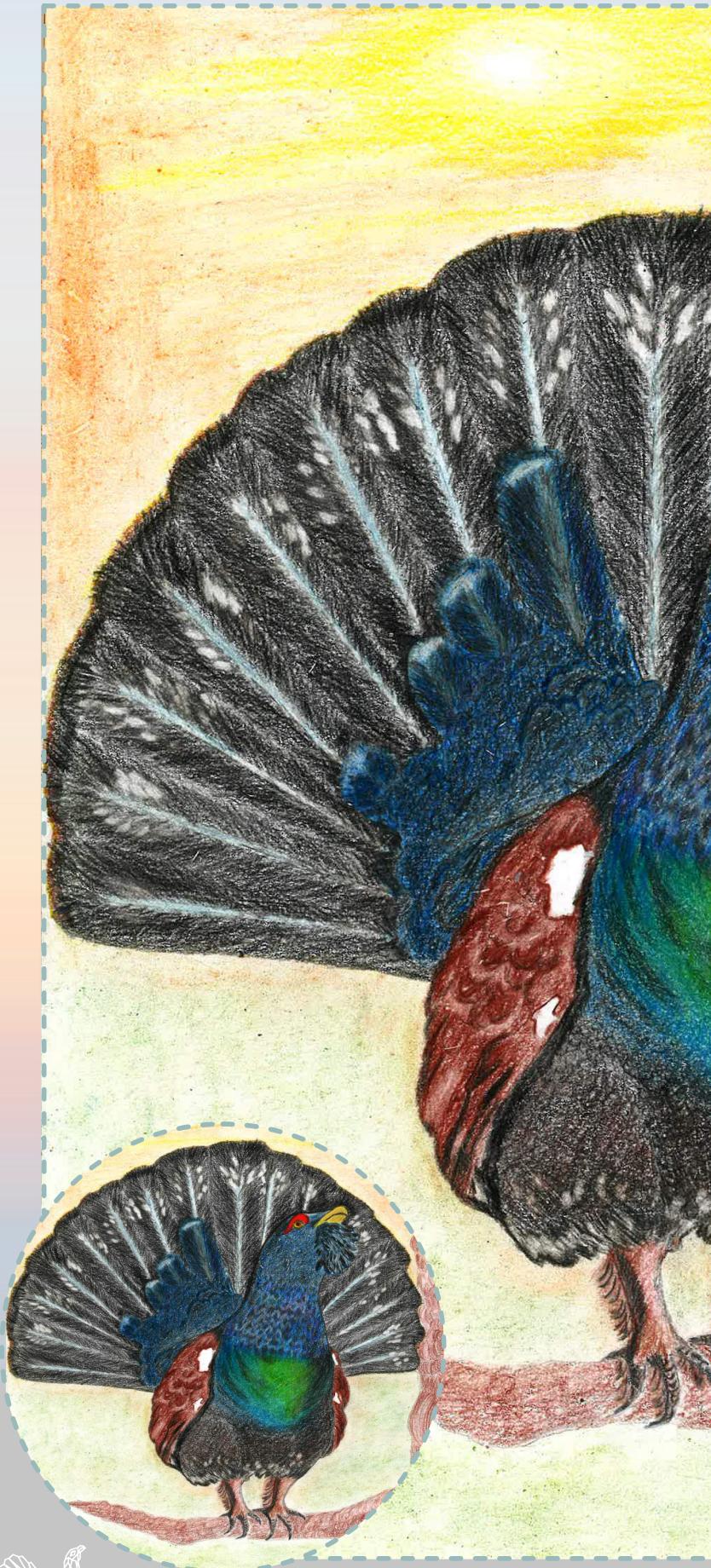
Národné lesnícke centrum – Centrum transferu poznatkov a lesnej pedagogiky, Zvolen 2022

HLUCHÁŇ HÔRNY

(pracovný list 1)

Vyfarbi hlucháňa a ukáž na obrázku, kde má ružu, zrkadlo, bradu, vejár, kostrnky.

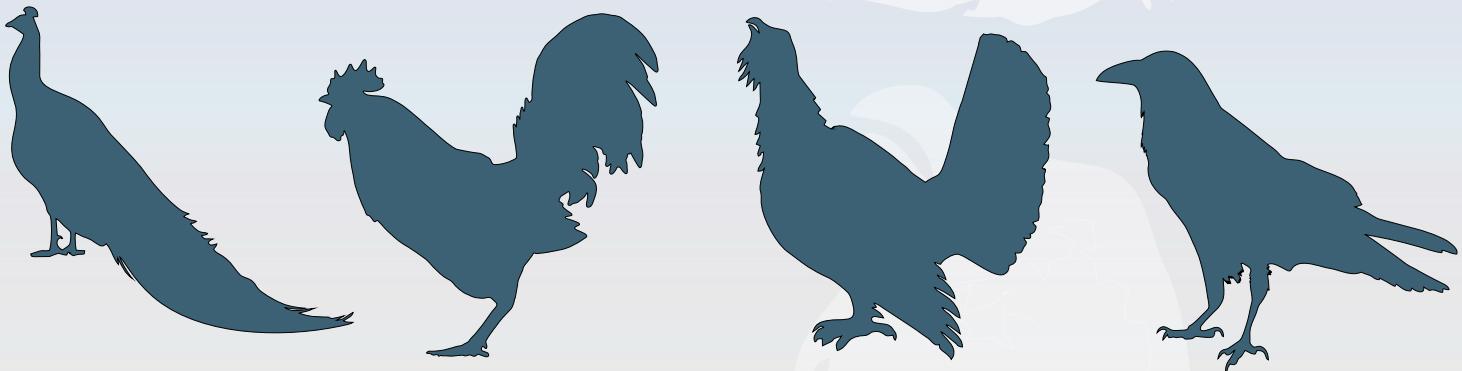

OTESTUJ SVOJ POSTREH!

(pracovný list 2)

Zelenou pastelkou zakrúžkuj tieň, ktorý patrí hlucháňovi.

Červenou pastelkou prečiarkni sliepky na fotografiách, ktoré nepatria k hlucháňovi.

Zelenou zakrúžkuj sliepu hlucháňa. Aké má sfarbenie jej perie? Prečo je tomu tak?

Obtiahni po predkreslenej čiare 5 vajíčok v hniezde hlucháňa. Vajíčka vyfarbi béžovou farbou s hnedými bodkami ako 3 vzorové vajíčka na fotografii.

Povedz, kolko kuriatok sa spolu vyliahne v hniezde?

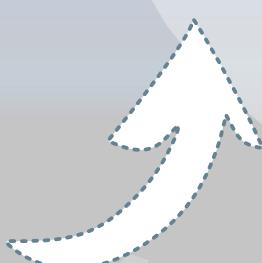
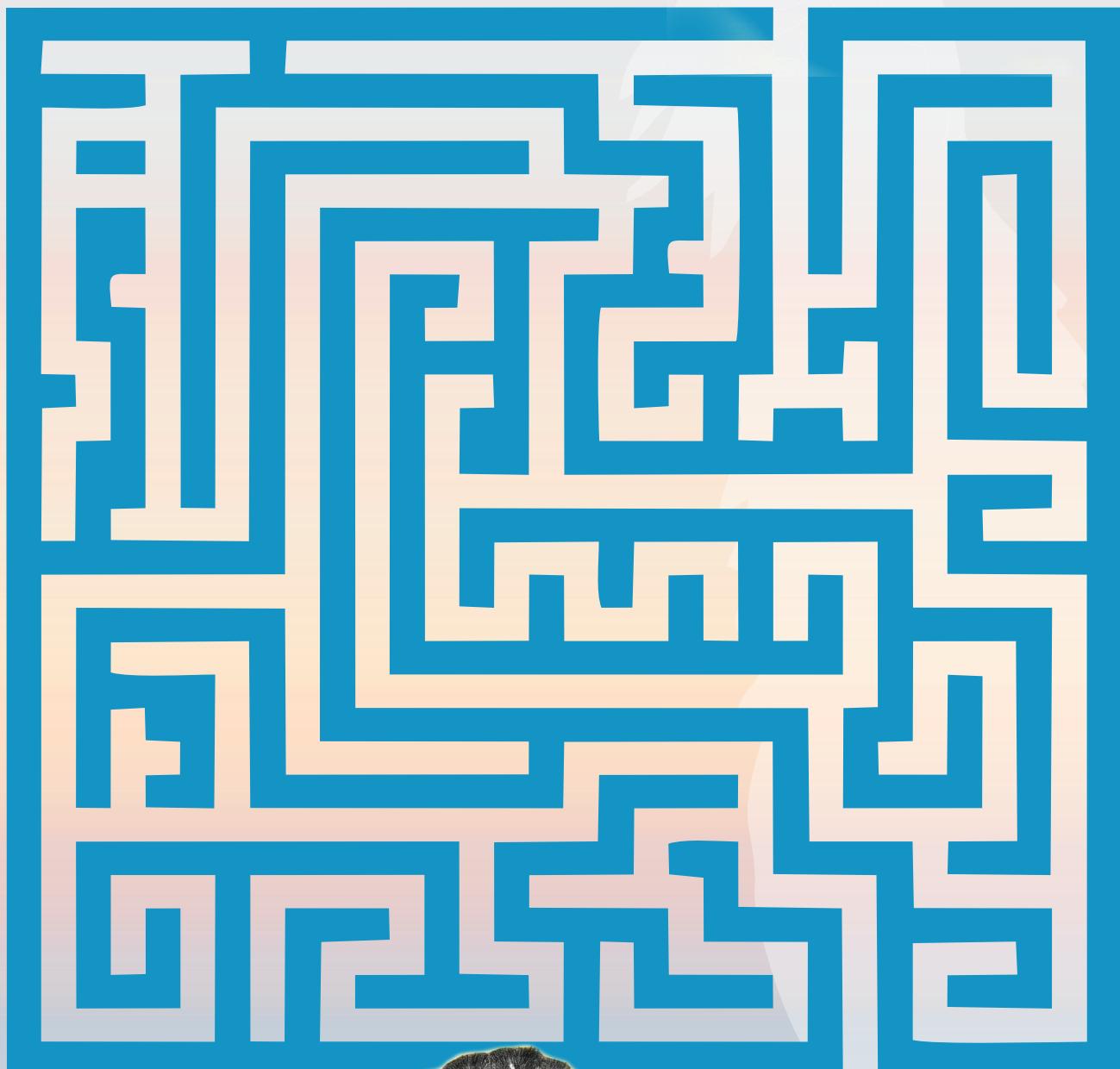

LABYRINT

(pracovný list 3)

Pomôž hlucháňovi vyletieť na **hradovací strom**, ktorý mu slúži ako bezpečné miesto.

HLUCHÁŇ HÔRNY MÁ RÁD LESNÉ PLODY

(pracovný list 4)

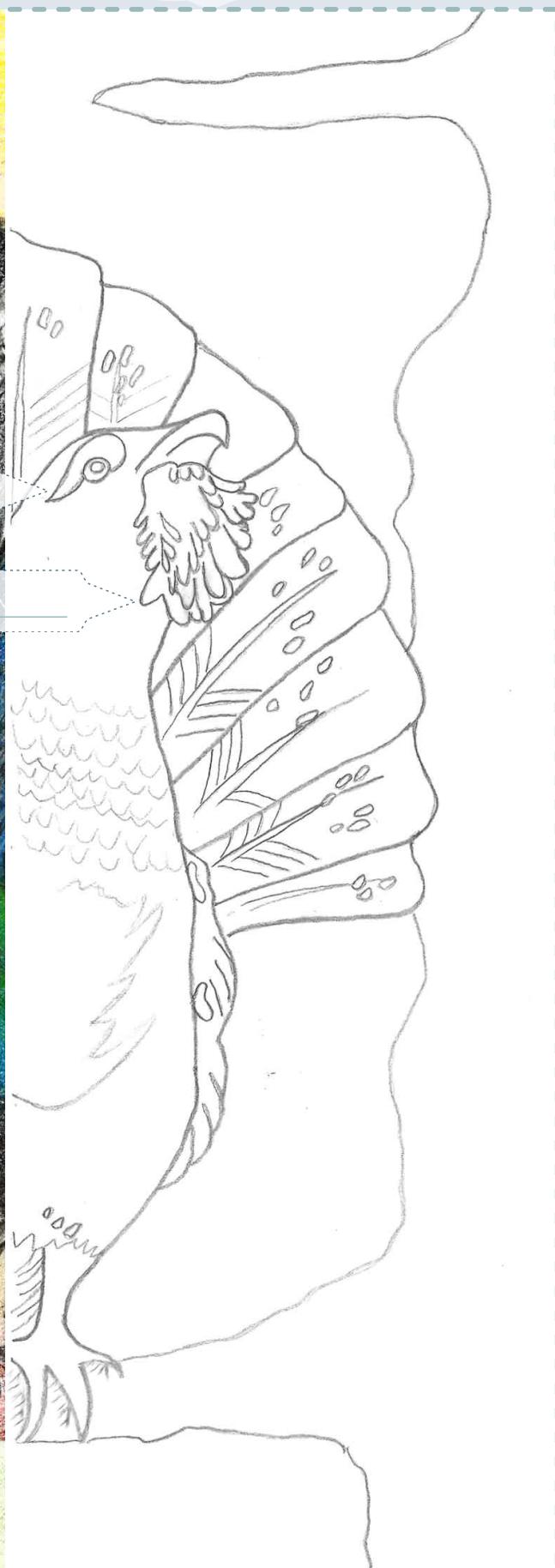
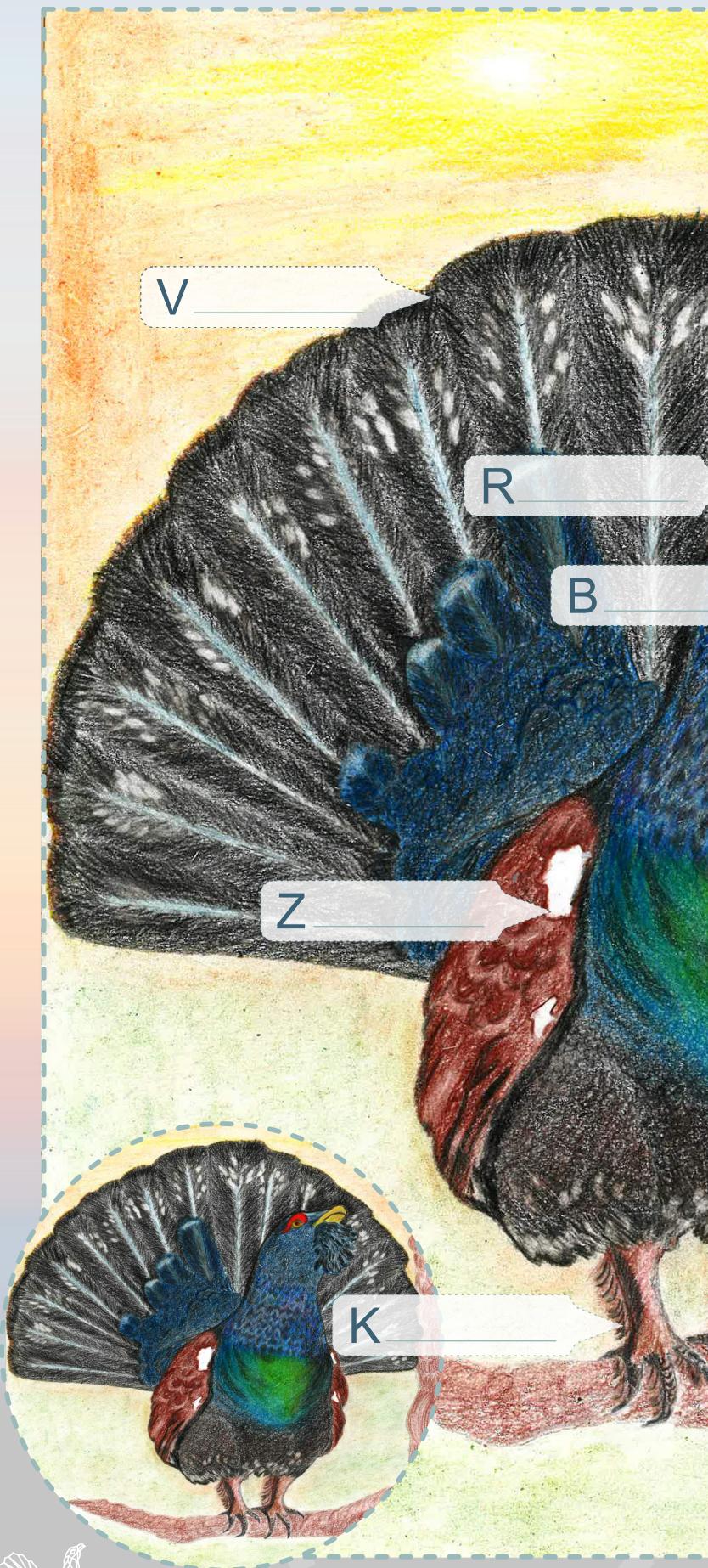
- Pomenuj plody, ktoré sú na obrázku.
- Zakrúžkuj zelenou pastelkou plody, ktorými sa hlucháň živí a červenou prečiarkni, čím sa neživí.
- Vyfarbi plody na obrázku príslušnou farbou podľa vzoru. Spočítaj len plody, ktoré si vyfarbil a počet vyznač do štvorčeka číslicou alebo bodkami.
- Spoj farbu dúhy s plodom, ktorý má rovnakú farbu a farbu pomenuj.
- Povedz, ktorý plod z obrázku Ti chutí najviac, ktorý Ti nechutí a prečo.

HLUCHÁŇ HÔRNY TETRAO UROGALUS (pracovný list 5)

Vyfarbi hlucháňa a dopíš pomenovanie jednotlivých častí jeho tela.

SPLÝVANIE S PROSTREDÍM

(pracovný list 6)

- Aké farby má perie hlucháňa? Čo v prírode je biele, modré, červené, čierne, hnedé?
- Nájdi na obrázku/fotografii sliepočku, hluchánicu. Prečo ju takmer nevidiet? Aké je sfarbenie jej peria?
- Ako sa nazýva iným slovom splývanie živočícha s prostredím? Napovedia Ti samohlásky? _ A __ O _ A _ I E

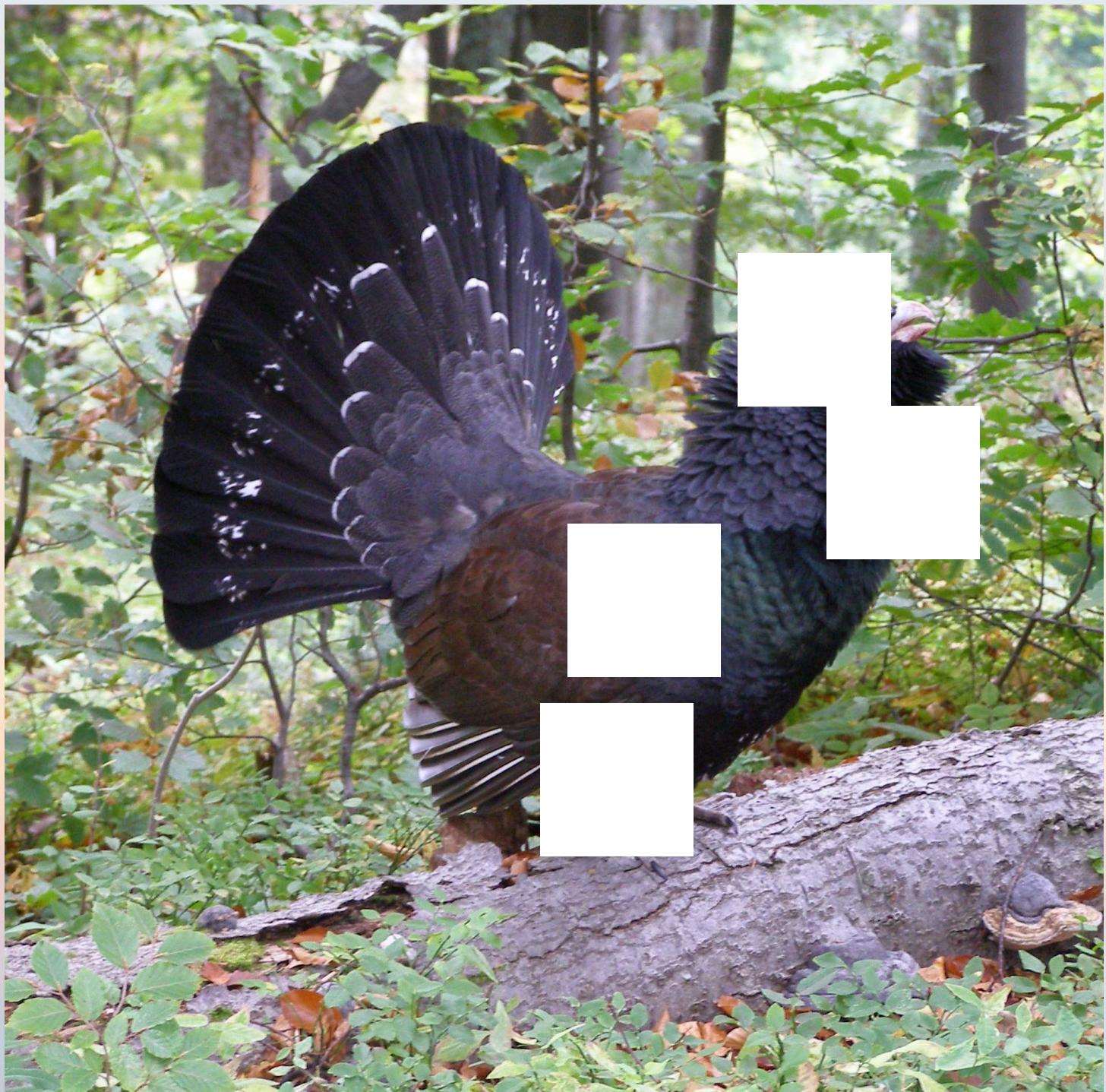
POSKLADAJ HLUCHÁŇA

(pracovný list 7)

Pozorne si pozri fotografiu, niektoré jej časti nie sú úplné. Chýbajúce časti obrázka vystrihní a nalep ich na správne miesta.

Popíš fotografiu aspoň piatimi rozvýťmi vetami. Použi slovné spojenia: horský les, chránený živočích, hluchánia pieseň, čierny vejár, červená ruža.

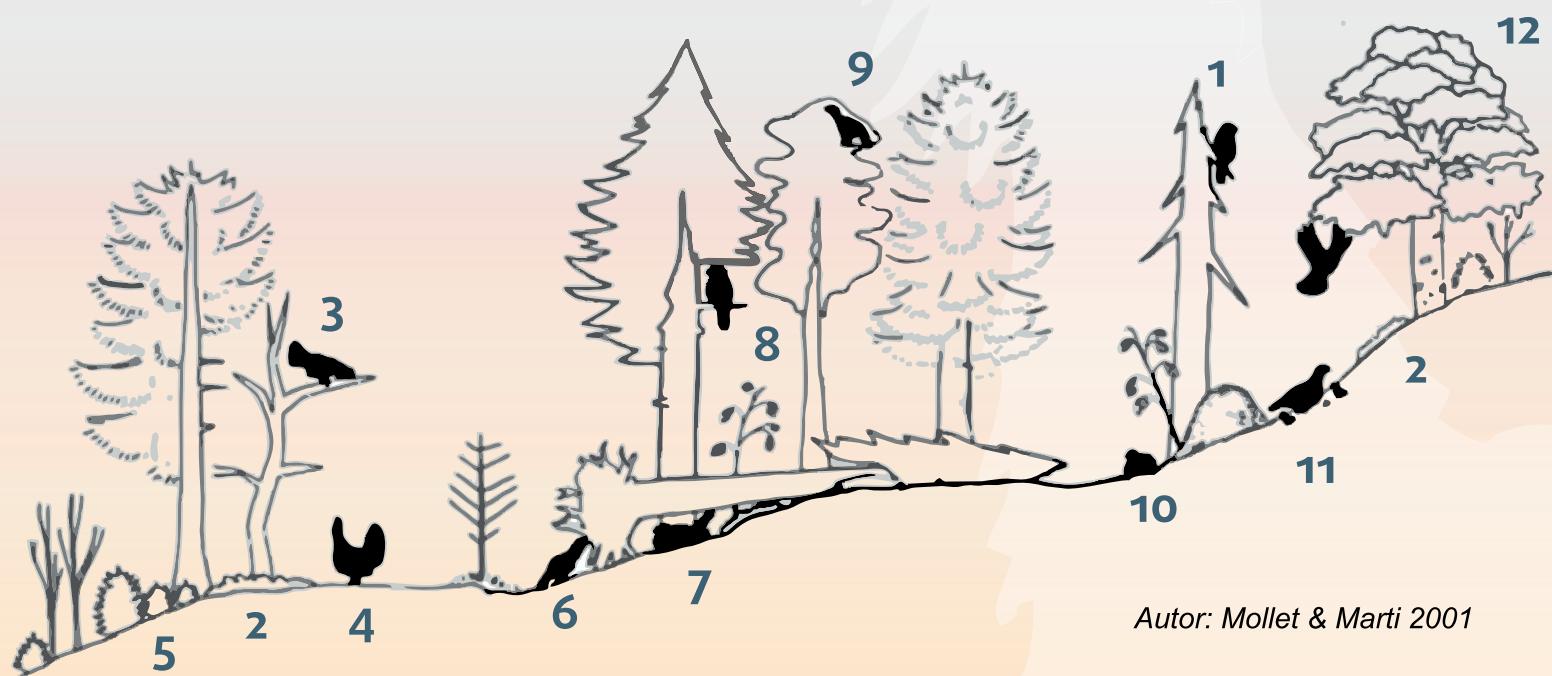

HLUCHÁŇ A JEGO „DOMOV“

(pracovný list 8)

- Pozorne si prezri obrázok, ktorý znázorňuje domov hlucháňa. Aké dreviny sú pre neho dôležité?
- Veľmi potrebná je pre hlucháňa aj potrava, ako napríklad lesné plody, ale aj mravce. Všimol/a si si, kde na obrázku sa nachádza mravenisko?
- Pozri si obrázok, ktorý reprezentuje domov hlucháňa. Porozprávaj, kde všade býva hlucháň a čo tam robí.

Autor: Mollet & Marti 2001

1. Vyschnutý hradovací strom - volné miesto na spánok
2. Čučoriedky
3. Strom na tokanie
4. Tokanisko
5. Mladší hustejší podrast - mladé smreky (krytie, zimná potrava)
6. Príjem kamienkov z koreňových koláčov
7. Bezpečné hniezdisko
8. Kryté miesto na hradovanie - spanie
9. Jedľa, smrek, borovica (preferované kŕmne stromy)
10. Pieskové popolisko
11. Mravenisko
12. Púčiky buka a prípravných drevín (jarabina, lieska, víba)

TAJNICKA O HLUCHANOVU

(pracovný list 9)

Hlucháň hôrny je reprezentant vzácných a fungujúcich lesných biotopov. Tam, kde žije sa nachádzajú vhodné podmienky pre široké spektrum rastlín, bezstavovcov a stavovcov. Z tohto dôvodu sa nazýva aj _____ (riešenie tajničky) druh.

1.				A			O		
2.			E						
3.					A				
4.				A		A			
5.		O				Y			
6.					E		A		
7.		A			O	A		I	E
8.					A		I		O
9.			A	O	A	I	E		
10.					O			Y	

1. biela škvRNA na krídle hluchána alebo keď sa chceme upraviť pozeráme sa doň
2. názov chvosta hluchána pre jeho tvar alebo sa ním ovievame, keď je teplo
3. červené lysé miesto nad okom hluchána, ale aj pomenovanie kvetu, ktorý má tŕne
4. visiacia „časť“ pod zobákom hluchána a majú ju aj niektorí chlapí
5. vystupujúce časti na nohách hluchána, ktoré zabraňujú, aby sa prebáral v snehu
6. samica hluchána (hluchánica) inak, a môže byť aj domáca
7. splývanie hluchánice s prostredím pri sedení na znáške a tiež z tohto dôvodu nosenie oblečenia zelenej alebo hnedej farby do prírody
8. miesto, kde v období marca až mája prebieha tok a párenie hluchána
9. spávanie hluchána na konári v korune stromu
10. mladé časti stromov, ktoré hlucháň obzobáva a sú mu potravou

PIESEŇ LÁSKY

(pracovný list 10)

Prečítaj si báseň *Pieseň lásky* a preozprávaj ju vlastnými slovami. Vymysli jej nový názov.

Horský les sa ešte v snehu zaodieva
v marci hlucháň hôrny pieseň lásky spieva.
Miesto jeho spevu tokanisko zve sa,
čuj, keď ranný úsvit rozsvieti nebesá,
on našuchorí perie, krídlami zaplesá....

Na strome tokacom rád sa porozhliaďa,
či v okolí **slepky** túžby svojej zbadá.
Tokanie hlucháňa spevom lásky je,
ktorým láka k sebe nevesty svoje.

Tichučko **klepkaním** pesničku začína,
čím krajsie zanôti, tým väčšia rodina.
Klepkanie zrýchluje,
zvesela **trilkuje**.
Vlese z fláše zátka letí?
Ale kde, to **výlusky** nôti!

Klepkanie stíchlo, nízkym tónom **brúsi**,
na chvíľu ohluchol, chráni si uši.
Medzitým spozornie, obzerá cesty,
či už sa blížia súce nevesty.

Slepky sa ohlásia typickým gok, gok, gok,
zo stromu zletí k nim, obnoví lásky tok.
Zrazu mu oproti súper stojí,
a tu sa stretajú v lútom boji.
Slepku získa a zvíťazí,
ten čo súpera porazí.

Kohút sa pyšne vypína,
to bude veľká rodina.
Láska prírody čistá,
kuriatok príchod chystá.

 V prvej strofe nájdí všetky podstatné mená a zakrúžkuj ich. V tretej a štvrtnej strofe nájdí a podčiarkni fázy tokania hlucháňa. V ktorých strofách nájdeš členov rodiny hlucháňa?

 Spočítaj, kolkokrát sa v básni vyskytuje slovo hlucháň?

 Zelenou farbou vyznač slová, ktoré súvisia s prírodou.

 Ako by si vedel/a nahradiť slová:

les

strom

pekné

pyšne

zvíťazí

HLUCHÁŇ A JEGO „DOMOV“

(pracovný list 11)

Pozorne si prezri obrázok, ktorý znázorňuje domov hlucháňa. Ktoré siluety stromov sú dreviny buk, smrek, jedľa, borovica? Uveď ich názov pod príslušnú siluetu stromu.

Veľmi potrebná je pre hlucháňa aj potrava, ako napríklad lesné plody, ale aj mravce. Všimol/a si si, kde na obrázku sa nachádza mravenisko?

Doplň správne čísla k názvom miest na obrázku, ktoré reprezentujú domov hlucháňa.

Autor: Mollet & Marti 2001

1. Vyschnutý hradovací strom - voľné miesto na spánok
2. Čučoriedky
3. Strom na tokanie
4. Tokanisko
5. Mladší hustejší podrast - mladé smreky (krytie, zimná potrava)
6. Príjem kamienkov z koreňových koláčov
7. Bezpečné hniezdisko
8. Kryté miesto na hradovanie - spanie
9. Jedľa, smrek, borovica (preferované kŕmne stromy)
10. Pieskové popolisko
11. Mravenisko
12. Púčiky buka a prípravných drevín (jarabina, lieska, víba)

PIESEŇ LÁSKY

(pracovný list 12)

Prečítaj si báseň *Pieseň lásky* a preozprávaj ju vlastnými slovami. Vymysli jej nový názov.

Horský les sa ešte v snehu zaodieva
v marci hlucháň hôrny pieseň lásky spieva.
Miesto jeho spevu **tokanisko** zve sa,
čuj, keď ranný úsvit rozsvieti nebesá,
on našuchorí perie, krídlami zaplesá....

Na strome tokacom rád sa porozhliada,
či v okolí sliepky túžby svojej zbadá.
Tokanie hlucháňa spevom lásky je,
ktorým láka k sebe nevesty svoje.

Tichučko klepkaním pesničku začína,
čím krajsie zanôti, tým väčšia rodina.
Klepkanie zrýchluje,
zvesela trilkuje.
Vlese z fláše zátka letí?
Ale kde, to **výlusky** nôti!

Klepkanie stíchlo, nízkym tónom brúsi,
na chvíľu ohluchol, chráni si uši.
Medzitým spozornie, obzerá cesty,
či už sa blížia súce nevesty.

Sliepky sa ohlásia typickým gok, gok, gok,
zo stromu zletí k nim, obnoví lásky tok.
Zrazu mu oproti súper stojí,
a tu sa stretajú v lútom boji.
Sliepku získa a zvíťazí,
ten čo súpera porazí.

Kohút sa pyšne vypína,
to bude veľká rodina.
Láska prírody čistá,
kuriatok príchod chystá.

V prvej strofe nájdi všetky podstatné mená a zakrúžkuj ich. V tretej a štvrtnej strofe nájdi a podčiarkni fázy tokania hlucháňa. V ktorých strofách nájdeš členov rodiny hlucháňa? Ako by si jedným slovom vyjadril každú strofu z básne?

Vytvor na tému básne Pieseň lásky novú báseň v tvare cinquain. Šablóna na cinquain je nasledovná:

1. verš – podmet
2. verš – prívästok, prívästok (vyjadrený prídavným menom, zhodný)
3. verš – tri prísudky (slovesné nerozvité holé)
4. verš – kompozícia predmetová resp. príslovkového určenia
5. verš – podmet – („metamorfovaný“ metaforovaný podmet z 1 verša)

Pokús sa o umelecký prednes básne *Pieseň lásky*. Vlož do nej tolko citu a túžby, kolko si myslíš, že láske náleží.